Ч. 225 (12.881). Львів, четвер 8. жовтня 1931. Poczłowa opłata uiszczona ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці і долар. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Збройний конфлікт на Далекому Сході.

Жевниці, к. Праги, ЧСР., 2. жовтня 1931.

II.

Перше — це кольосальне перенаселення японських острівців, що мають густоту населення на 28 прц. більшу ніж на території Англії; приріст населення є там на 30 проц. більший від приросту населення в УССР. Для кожного новонародженого вже нема місця в Японії.

Однак це зайве населення тяжко розмістити й на території Манджурії і не тільки тому, що там густота населення теж дуже велика (60—100 душ на кільометер) і приріст його великий, а головно тому, що її терени невигідні для японців, ані положенням, ані кліматом. Це булоб значно зручніше зробити на Филипинських островах, а далі на Зондських і на Новій Ґвінеї. Вони, а в першій мірі Филипини, є льогічним продовженням японського Архіпелягу. Густота населення хитається там від 11—25 душ на кв. км. Туди моглиб японці експортувати все своє зайве населення. Там моглиб вони розвинути таке хліборобство, вірніш „рижеробство", якого вистарчилоб на усіх і Японія не примушена булаб докуповувати 15 проц. харчевих засобів, як це вона робить тепер.

Японцеві тяжко жити без моря, риби й рижу, він хворіє на сухоти без субтропічного чи тропічного клімату. Всього цього на цих островах подостатком, але все це під прапорами білих держав, які „заборонними законами" забороняють іміґрацію жовтих і навіть білих переселенців, примушуючи їх тіснитись і працювати на себе за ті продукти, які щедра субтропічна природа дає так легко.

Але фабричний заробіток надзвичайно важкий чи зовсім неможливий без сирівців, яких в Японії замало або зовсім нема; вони лежать облогом на азійському материку, — отже неминучістю є їх дістати, а щоби могти конкурувати на міжнародньому ринку, — дістати як дешевше, може дармо.

У 1914—18 рр. Европа вказала Японії цей шлях. Мало того: розбудувавши промисл та здобувши для нього сирівці, треба ще здобути збут фабричним виробам, за які можна би дістати харчевий еквівалент. Тимчасом цього збуту не допускає на ніяких ринках біла продукція, в першу чергу американських Спол. Держав, до яких також належать Филипини.

Коли спитаємо (з погляду японського ген. штабу): який вихід із положення, — то льогічна відповідь буде: силою примусити скасувати заборонні закони про переселення.

Не треба забувати, що Японія по своїй сучасній структурі дуже нагадує довоєнну Німеччину, з великим авторітетом напівфеодальної воєнної касти самураїв. Отже дістати „місце під сонцем", на яке „японці мають право" (промова одного з японських політиків ще на конференції в Сімоносеках!) можна, як виходить, хіба війною, як головним середником.

Для війни-ж потрібні метали і вуголь для перерібки їх в смертоносне знаряддя; окремо вони потрібні для морської і воздушної фльоти, бо в інший спосіб не можна заняти островів та їх боронити. Не забуваймо, що один випал на один борт (по одному боці) сучасного боєвого корабля, вимагає в середньому 5000—6000 кільо металю! Всього-ж металю на боєвому кораблі 800.000 кільо; він їсть за годину сотки тон вугля, а цифри вугілля, якого потрібно на обробітку всіх тих металів виказують міліярди тон. На японських островах такої скількости металів, таких копалень, щоби могли задовольнити цю потребу — нема, нема їх і в Кореї; вони лежать на території Китаю та СССР. Отже залізна льогіка боротьби за життя штовхає Японію до закріплення за собою всього того, що необхідно для „здобуття місця під сонцем".

Як це не дивно, але вістря окупації Манджурії звернене, якщо не проти Паневропи, то проти фактичного сучасного пана Европи — американського капіталу, який нині володіє цілим білим світом, — та проти поширення його впливів на жовту частину населення світа.

Щож може статися далі? Чи перешкодить Японії закріпитися на сирівцях суходолу стихійне повстання китайців, яке ще буде роздмухуване ззовні? Якщо це станеться, то це буде лише відкладення конфлікту, якого природні підстави ми вже зясували. Однак це можливе відкладення буде корисним лише для японців, бо воно наочно доведе Китаєві марність його надій на білих та необхідність рахуватися лише з власними силами, яких проти сил японських може і не вистарчити. Тому краще для китайців буде миритися з японцями.

Можливо, що Китай розбитий внутрі соціяльно і національно (бо манджури не є китайцями, а південний і північний Китай надто відріжняється побутом, соціяльним укладом і економікою), не може дати достаточного спротиву й японці стануть на суходолі твердою ногою. В цьому випадку, чи навіть при значних виглядах такого кінця, неминучо ввійдуть до гри інші сторонні сили.

Першою можуть бути Сполучені Держави, яких володіння буде цим загрожене. Якщо японські збройні сили будуть лише достаточно вивіновані, вони, як це на перший погляд не дивно, стануть релятивно міцнішими від сил Спол. Держав навіть разом з англійськими, бо комунікація: Сан-Франціско-Филипини в 5100 морських миль, що находиться під боковими ударами з Маршальських, Маріянських та Каролінських островів (що належать до Японії), не дасть змоги перекинути значних десантів і наразить на смертельну небезпеку фльоту Спол. Держав. Отже Спол. Держави мусять протиділати тепер, поки не пізно.

Другою силою може бути СРСР. Шляхи, що їх визначив для Росії царський уряд, залишились актуальними і для Совітів. Тими шляхами є поширення впливів на Китай, що є актуальною метою особливо тепер, серед кампанії Комінтерну проти світового капіталізму. Крім того цими шляхами є забезпечення за собою виходу в Тихий Океан і вільної плавби по Амурі, на чому базується весь економічний розвиток східнього Сибіру. Для цього всього потрібне панування в північній Манджурії і володіння залізницею Чіта-Харбін-Владивосток.

Отже не є виключеною протиакція двох цілком протилежних сил: концентрованого приватного капіталізму Спол. Держав і державного капіталізму большевиків. Невідомі теж методи, якими йтиме ця протиакція. В усякому разі загострення цього далеко-східнього конфлікту не злагіднює, а загострює світову крізу і не причиняється до мирної розвязки сучасних противних інтересів, а до їх заплутання.

Чорні хмари збираються там, далеко, над Тихим Океаном. Хто знає, чи не прилетить звідтам нова хуртовина, що розшаліє і над европейськими полями. Чи ми, українці, здаємо собі з цього справу?...

Всеволод Петрів,
ген.-штабу генерал-хорунжий.

За віно для української Мельпомени.

Світова театральна кріза ні дрібку не зачіпила українського театру. Український театр бідував уже багато літ скорше, а причини його біди зовсім ріжні від причини крізи великих театрів. Не кіно, радіо, чи за високі вступи здержують публику від українського театру, а недостача відповідного репертуару, брак акторських сил, подиву гідна примітивність декорацій і тим подібна мізерія. Все це можна звести до спільного знаменника, який зветься: гроші. Колиб театр мав гроші, то міг би замовляти в авторів песи, притягнути до себе талановитші сили, справив би кращі декорації та костюми. Тоді — ясна річ — збільшилась би фреквенція, а тим самим і прибутки.

Публика каже:

Дайте нам цікаву пєсу, добре виставлену і гарно відіграну, а ми радо підемо до театру.

Артисти кажуть:

Заповняйте театр, а ми постараємось за добрий репертуар, декорації і добірні сили.

Одно і друге правда; так правда як те, що нема більш театральної публики, як українська і більш нещасних акторів, як українські.

Переїхавши свого часу цілу Галичину з „Вертепом" мав я нагоду ствердити одно: Наша публика любить заповнювати салю і не є дуже вибаглива. Хоче лише чогось, бодай трохи цікавого і нового. А коли вже їй дається старе, то треба це дати хоч у дбайливій оправі.

Поїздки ріжних Гаркунів-Задунайських зразили публику до українського театру і вона просто не вірить уже жадній трупі. Коли козаки виступають у японських кімонах, а царевич у білім простиралі і „стражацькім" шоломі, то не дивно, що ніхто не хоче дивитися на це. Є пєси, які не злазять з репертуару цілими літами і показуючись пятнадцятий раз в якімсь містечку чи більшім селі, мають ще претенсію до публики, щоби виповнила салю.

Наприклад такий „Барон Кіммель" товчеться від літ по Галичині і знудив не тільки глядача, але й складача друкарні, що складає театральні оповістки. Не можна вимагати від людей, щоби рвалися на цього підтоптаного аристократа, бо ніхто не є собі ворогом і не буде себе за свої гроші мучити.

Перед війною істнував у Галичині тільки один український театр, театр „Руської Бесіди". При видатній допомозі Краєвого Виділу і при загальній симпатії суспільности, стягнув до себе визначних артистів та міг сяк-так звязувати кінці. По війні замножилось театрів більше, як треба. Вони розібрали поміж себе ліпших артистів доповняючи ансамблі стрічними людьми, які „от нечево делать" пустилися на театральну професію. Ясна річ, що ніодин з цих театрів не піднісся до рівня передвоєнного театру, а тимсамим і не мав таких самих симпатій серед громадянства. Всеж таки театр Загарова, Міткевички і театр ім. Тобілевича були ясними пятнами на тлі театральної сірини. Всі три належать нині до історії, бо й театр ім. Тобілевича формально вже не істнує.

З театром ім. Тобілевича вийшла досить прикра історія. Як відомо, цей театр повстав у Станиславові і мав свого часу марку найліпшого театру на західньо-українських землях. Управитель цього театру вложив у нього багато праці і свого гроша. Роскішні декорації, вибагливі костюми та добірний склад трупи зложилися на те, що театр тішився симпатіями не тільки української публики. Традиційні опіневння не впливали на фреквенцію, бо на провінції і чужа публика привикла до цього.

Але змінялися часи, а з ними і справа театру. Приватна кишеня не могла видержати перегонів з потребами, недобори росли, а фреквенція маліла. Загальна економічна кріза витиснула і на театрі своє пятно. Поїздки театру по менших і більших містах Галичини не принесли сподіваного матеріяльного успіху. Дійшло врешті до того, що управа вирішила: Нехай театр зречеться субвенції міста Станиславова і Львова на покриття давних довгів, а зате буде міг грати далі під старою фірмою, себто театру ім. Тобілевича. Артисти театру не погодилися на такі умовини, бо це грозилоб їм голодовою смертю. Вони зрезигнували з давньої фірми (а тимсамим зі станисла-

вівської субвенції), маючи надію на субвенцію Львова і концесію театральної кооперативи.

Фактом є, що б. театр ім. Тобілевича, одинокий, що може сяк-так репрезентувати українське театральне мистецтво в Галичині. Там зібралися кращі артисти, що дають запоруку відповідного мистецького рівня театральних вистав. Але цей театр уже не бореться з недостатками, а просто стоїть над берегом матеріяльної руїни. Коли суспільність не прийде йому з помічю, то він розсиплеться, як розсипалося вже богато добрих труп.

Рятунок для цього театру уявляю собі в той спосіб:

1) Кооператива „Український Театр" у Львові бере його в свою опіку.

2) Заснує спеціяльний фонд „Живого Театру".

3) Попросить українську пресу живіше заінтересуватися театром і помогти йому радами та реклямою.

Скаже хтось: Кооператива Укр. Театр у Львові має в першу чергу збирати фонди на будову театру. Так, але тільки в першу чергу, бо друге її завдання — оживити театральне життя. Це багато ближче і — нікуди правди діти — реальніше завдання мусить кооператива виповнювати, коли не хоче сісти на зібраних грошах і ждати терпеливо на дальші жертви.

Фонд „Живого Театру" уявляю собі так:

Вірю, що в Галичині є ще багато прихильників і любителів української сцени. Це ті, які памятають світлі часи передвоєнного театру „Бесіди" і хотілиб, щоб і тепер було щось путнього. Нічого путнього без грошей не може бути, тому неодин жертвував би гріш на цю ціль. Артисти театру малиб за обовязок зєднувати в цілім краю таких прихильників. Вони возилиб зі собою книгу прихильників „Живого Театру", де вписувалиб усіх, хто деклярував би якусь суму. Найліпше, щоб це був місячний податок. У кожній місцевості був би уповажнений до збирання жертв. Гроші йшлиб до театральної Кооперативи у Львові, а вона видавалаб їх на театр. Так можна би піддержати театр, подбати за репертуар та ґардеробу.

Одною з дуже важних причин занепаду нашого театру це брак репертуару. Не якогонебудь, а відповідного до обставин і часів. Навіть старі песи, головно побутові, не можуть дочекатися якоїсь нової постановки, якогось нового сценічного помислу і — конечного скорочення. Наприклад капітальне „Ой не ходи Грицю" аж проситься, щоби його пристосувати до нинішніх вимог, вичеркнувши не тільки довжелезні моно- і діяльоґи, але й цілі сцени.

З нових оригінальних творів нічого театр не зискав. Нагороджений „Дон Кіхот з Етенгайму" Ґалана скінчив скоропостижною смертю. В останніх часах навіть його кістки викинув з гробу Іван Крушельницький, доказуючи, що Ґалан сильно запозичився в німецького драматурґа Верфеля.

Не припускаю, щоби на західних землях не знайшовся гурт бодай пересічних драматурґів, які давалиб дві-три песи на рік. Але сумний стан театрів і безвиглядність гонорару не позволяє їм пускатися на драматичну творчість. І в цім напрямі можна багато поправити конкурсами та забезпеченням процентів від вистав.

Переклади з чужих літератур не представляють ніяких труднощів. Треба тільки сказати: „Перекладіть мені це або те, а я вам даю стільки і стільки!" І в цім випадку винагорода за переклад може бути получена з відсотками при виставах. Добре підібрана річ, багато разів іде, то й заплата може бути більша.

Коли театр буде мати запевнену матеріяльну підмогу і відповідний репертуар, тоді можемо від нього вимагати максимального зусилля. А при максимальнім зусиллі ті артисти, які нині ґуртуються в б. театрі ім. Тобілевича зможуть задоволити і найвибагливіших.

Театральну романтику ледви чи можна вже воскресити, але загальну прихильність і любов можна збудити та піддержати, коли цього буде бажати більше людей доброї волі.

Роман Купчинський.

Справа припинення зброєнь.

Генеральний секретар Союзу Народів переслав усім урядам, запрошеним на роззбройну конференцію, звіти й резолюції в справі збройного розєму, приняті в днях 29. і 30. вересня Союзом Народів. Уряди мають до 1. листопада повідомити ґенерального секретаря, чи схильні приняти на один рік збройний розєм.

Свята „Рідної Школи".

БУЧАЧ.

Заходом місцевого кружка „Рідної Школи" відбулось у нас дня 20. вересня ц. р. на подвірю монастиря оо. Василіян ювилейне свято з нагоди 50-літнього істнування „Рідної Школи". Свято відкрив голова кружка д-р Михайло Гринів, відтак дир. Даниш передав привіт від Гол. Т-ва „Рідна Школа". Потім слідували дальші точки програми, а саме: виступи хору при читальні в Жизномирі, орхестри василіянських учеників, деклямація „Народе мій", реферат: „50-літній ювилей „Рідної Школи", хор при церкві оо. Василіян і деклямації та вправи дітей із захоронки СС. Василіян. Хор із Жизномира під управою п. Миколи Дуклія відспівав шість народніх пісень. Хоч у хорі співало всього 14 осіб, хор і добором голосів і доброю технікою, якої побажатиб неодному міському хорові, вивязався зі своїх завдань якнайкраще, викликуючи в очарованої публики невгомонні оплески та побажання тут. громадянства, щоби загостив з концертом до Бучача. Орхестрою василіянських учеників диригував о. Борса ЧСВВ. і вона відіграла три музичні твори укладу самого таки диригента. Хоч кераз доводилось нам слухати тої милої орхестри, то ніколи вона не викликала на нас такого захоплюючого враження, як саме на цім святі. Діти із захоронки СС. Василіянок своїми деклямаціями та вправами викликали у публики теж велике захоплення. 4-літня Калина Винницька своєю деклямацією „Розрита могила" започаткувала цілу низку милих несподіванок. Дальші деклямації таких-же малолітніх дітей, перемішувані вправами, публиці незвичайно подобалися. Велика подяка належиться СС. Василіянкам за їх працю, вложену у вишколення та науку тої дітвори. Родичі тих дітей можуть бути певні, що вплив чужої їм школи не викорінить з молоденьких сердець дітей вщіпленої в них глибокої любови до всього, що рідне. Свято було призначене в першу чергу для населення нашого повіту, одначе непогода була причиною того, що воно не взяло в нім помітнішої участи. Одначе ніяк не можна оправдати байдужности до свята місцевого міщанства та інтеліґенції, котрі у 75 проц. на святі не явились.

Оса.

НИЖНІВ.

Заходами читальні „Просвіти" в Нижневі відсвяткувало українське громадянство Нижнева й околиці ювилей 50-літньої праці „Рідної Школи". Свято влаштовано дня 23. серпня ц. р., а зложилися на нього святочна академія і концерт при участи трьох хорів: з Братишева, Антонівки і самого Нижнева. Програма свята була дуже богата і ріжнородна, а саме: 1) Воробкевича: „Задзвенімо" — виконали злучені хори; 2) Шевченка: „Сонце заходить" — муж. хор.; 3) Гайворонського: „Ой нагнувся дуб високий" — муж. хор Нижнів; 4) Шевченка: „Учітеся, брати мої" — віддеклямувала Ірина Солонина; 5) Вязанка пісень — сольо на чельо виконав п. Рибчин Михайло; 6) Вязанка пісень — в супроводі ґітари виконав Головатий Михайло; 7) Купчинського: „Накрила нічка" — муж. хор; 8) Людкевича: „Ой морозе" — муж. хор Братишів; 9) Нар. пісні: „Ой летіла горлиця", „Ой там за Дунаєм" та „Ой чия то черешенька" — муж. хор. Антонівка, 10) Олеся: „Сонце на обрії" — віддеклямувала п. Славка Дольна, 11) Ніщинського: „Закувала та сива зазуля і Лепкого: „Журавлі" — муж. хор, Нижнів, 12) Шевченка-Лисенка: „Гетьмани" — сольо Рибчина Михайла в супроводі ґітари Михайла Головатого, 13) Гайворонського: „Через балку летить галка" і „Пасла дівка лебеді" — злучені хори Братишів і Антонівка, 14) Гайворонського: „Слава, слава отамане" і „Ой у лузі червона калина" — злучені хори. Окрім того на бажання публики хор Нижнева відспівав ще Гайворонського: „Ой впав стрілець", а п. Михайло Головатий при ґітарі „Пісне моя". Відповідну святочну ювилейну промову виголосив д-р В. Прокопів. Весь дохід з академії і концерту відіслано до Головної Управи „Рідної Школи" у Львові.

Зміни в Радянськім Союзі.

Нижче наведені інформації подаємо на основі останнього (з 29. вересня ц. р.) допису московського кореспондента „Нає Фрає Прессе" Бассехеса („Н. Ф. Пр." з 4. ц. м.). Ці погляди надзвичайно вартісні, бо походять з безумовно безстороннього і поважного джерела. — **Прим. Ред.**

Руїна московських церков і „буржуйська" декорація.

Подорожній, що зближається до Москви, не побачить уже, як це давніше бувало, здалека золоті бані собору Спасителя. Усі бані знесені, а невдовзі щезне й цілий будинок. На тому самому місці здвигнуть коштом 22 міліонів рублів „союзну палату" для конґресу рад. Таким робом щезне останній собор в Росії, причому російська Православна Церква приймає цей факт мовчки до відома. Мало того, — сама Церква погодилася на руїну собору вже давно, тому, що не було грошей на втримання цієї великанської будівлі. Одночасно щезають і інші церкви у Москві, на бічних вулицях, а скрізь на їх місці будують „мешкальні касарні". Все одно, мешкальна кріза шаліє далі і з кожним днем стає ще більш гнітуючою...

Руйнування церков у Москві стоїть там, зрештою, у звязку з перебудовою цілого зовнішнього вигляду того міста. Поширюють вулиці, творять нові майдани. На одному з них скасовано базарні будки й маленькі крамнички й ставлять там великий готель. Міліони йдуть теж на малювання фасад старих домів.

Щезли порожні виставочні вікна. На приказ уряду наповнено їх крамом. На перший погляд моглоб здаватися, що всього є подостатком, бо скрізь за вікном видно нібито харчеві припаси. Колиж ближче приглянутися, видно здебільша консерви, погану ґалянтерію і солодощі. Товари виставлено за вікнами навіть т. зв. „замкнених розподільних місць", хоча ці останні й не є прилюдними крамницями, а постачають крам лише урядовцям і робітникам означених підприємств. Усі ті вікна були до недавна замазані вапном.

На театральній площі пишається готель Метрополь, т. зв. „валютовий готель", призначений виключно для чужинців, де всі ціни — лише у чужих валютах. Відновлено там елеґантний ресторан, — але він цілком пустий, бо ніхто не може платити чужою валютою. Не вважаючи на те що-вечора концертує тут велика орхестра, якої всі члени — у жовтих смокінґах і червоних штанах! „Циганський хор", який до недавна був виклятий, як буржуазно-контрреволюційний пережиток, зодягнений тепер у новеньку московську народню ношу. В елеґантних вечірніх сукнях швендаються молоді каварняні дівчата — на державний кошт зодягнені й замовлені, так само, як музиканти й „циганський" хор. Але грають і співають перед порожньою салею...

Все це робиться на те, щоби дати москві зовнішню „буржуйську" декорацію. З тих самих мотивів відчинено скрізь на великих вулицях Москви ресторани й каварні...

Проблема валюти і пересунення кляс.

Змінений зовнішній вигляд Москви є познакою нового періоду державного капіталізму СРСР. Диктатором є знову рубель і з консументом уже рахуються трохи більше. Інша річ, що проблеми валюти ще не розвязано, хоча дещо устабілізовано інфляцийні ціни і втримано тимчасово червінець на тому низенькому рівні, до якого впав кілька місяців тому. Йдуть тепер заходи, щоби знизити ціни відповідно до низького цінника російських заробітних платень. Але це знову небезпечний експеримент, бо тоді люди кинулись би на товари, яких не стало би..

Всеж, є тепер у Росії трохи „лекше", у тому розумінню, що вже трошки обережніше поводяться там з одиницею. Примусив до цього страшний брак людей, який став найважчим тягарем совітського народнього господарства.

У своїй політиці радянська влада може зареєструвати одну — з свого погляду — велику побіду: приватне підприємство, як таке, вже у Совітах не істнує, — міщанство й велике хліборобство щезло. Можливо, радвлада оголосить світові, що вона досягла ідеалу: безклясової держави. На ділі воно цілком інакше. Кляси істнують, лише інакше наверствовані. Ріжниця інтересів між сільським господарством та промисловістю істнує тепер ще більша, ніж колись. Славні „ножиці" Троцького знову погрожують, особливо від часу, коли сколективізовані селяни залежать від рентовности колективного господарства. Також загострюються противенства поміж кваліфікованими і некваліфікованими робітниками. Рад. Союз не йде до безклясової держави, а радше вертає до стану, в якому була Росія на **200 літ перед революцією. СРСР стає краєм бюрократичної диктатури.** Два [illegible]

тому були ще 3 чинники: партія, держава і професійна організація. Нині все воно є вкупі. Всі ці три чинники зосередковані в державному апараті. Бюрократія є нині ерархічно збудована, замкнена в собі та править по диктаторськи, вирішуючи всі ріжниці й конфлікти, — як у колишній старій Росії...

—o—

Після смерти М. Галущинського.

ПОДЯКА ГОЛОВНОГО ВИДІЛУ „ПРОСВІТИ“.

Всім Установам та Особам, які прислали заяви співчуття з приводу смерти Голови Т-ва „Просвіта“, бл. п. Михайла Галущинського, та віддали Покійному останню прислугу, складаємо цею дорогою щиру подяку.

Зокрема щиро дякуємо тим Установам та Особам, що поспішили нам з матеріяльною допомогою й Тим, що утриманням порядку причинилися до поваги та звеличання похоронів.

Львів, у жовтні 1931 р.

ГОЛ. ВИДІЛ Т-ВА „ПРОСВІТА“.

ДАЛЬШІ ЗАЯВИ СПІВЧУТТЯ

прислали: Українська Громада м. Ліежа і його околиць (Бельгія), читальня „Просвіти“ у Станьковій, що зарядила у себе збірку на „Просвіту“, читальня „Просвіти“ в Бережниці Шляхотській, пов. Калуш (яка зібрала підчас жалібного засідання поміж членами 7 зол. на Т-во „Просвіта“ і переслала через філію).

ВІДГОМІН У КРАКОВІ.

Філія „Просвіти“ в Кракові відбула в суботу 4. X. жалібне засідання Виділу по бл. п. голові Михайлові Галущинському. Засідання відкрив голова філії п. Цибяк, котрий зясував величну постать Помершого, його освітньо-культурну діяльність по селах і містах і спеціяльне заінтересування краківською філією, як найдальше висуненою стежею „Просвіти“ проти всякого винародовлювання нашого робітництва та інтелігенції. Крім цього доповнив споминами з кількаразових стріч з ним у Кракові, куди Покійний приїздив з промовами, повними надій та заохотою до праці. — Просвітянський хор відспівав після зворушливої промови останнє „Вічная память“ і „Ви жертвою в бою“..., що зробило також сильне враження на всіх присутніх. Між присутніми були також проф. Б. Лепкий і проф. Зілинський.

НА ФОНД ІМ. М. ГАЛУЩИНСЬКОГО.

На фонд при Т-ві „Просвіта“ у Львові ім. бл. п. Михайла Галущинського, б. голови Т-ва, зложили дальше (в золотих): 1) „Народній Дім“, Мостиська 5, 2) філія „Просвіти“, Мостиська 10, 3) кружок „Рідної Школи“, Мостиська 5, 4) Байдала Степан, Мостиська 2, 5) Масник Гриць, Мостиська 2, 6) уч. Качмар Гриць, Старява 2, 7) уч. Шупяний Микола, Старява 2, 8) уч. Хотинецький Айталь, Годині 1, 9) уч. Бонк Дмитро, Малн. Воля 1, 10) уч. Антонякова, Малнів 2, 11) Чухрай Григорій, Мостиська 1, 12) інж. Бурий Микола, Мостиська 1, 13) Бутитер Теодора, Мостиська 1, 14) Лукасевич Степан, Мостиська 1, 15) д-р Кульчицький Лев, Мостиська 2.50. Разом 38.50 зол.

Міжпарляментарна Унія.

Букарешт, 3. X. 1931.

Цьогорічний, 27. зїзд міжпарляментарної унії у Букарешті відбувся без співучасти представників британської імперії, які не явилися на конґресі з огляду на сучасну політичну крізу в Англії. З Польщі також тільки 8 делеґатів. Українська парляментарна політика заступлена на конґресі нашими послами і сенаторами: *О. Луцьким* (УНДО, Львів), *д-ром В. Залозецьким* і *д-ром Маєр-Михальським* з Буковини та п. Лучковичем з Канади, який рівночасно є одиноким представником британського парляментаризму. Не треба окремо підкреслювати, як важним і цінним для нас є прибуття п. Лучковича до Букарешту.

Всі українські делеґати виступають солідарно. Праця йде пляново на основі повного порозуміння.

Нині, 3. жовтня, виголосив пос. *Луцький* велику промову на повнім засіданні комісії для етнічних справ, в якій зясував сучасне положення української нації в Польщі, Чехословаччині, Румунії та на Радянській Україні, підкреслив вагу українських національних незалежницьких змагань і заапелював до представників усіх націй, щоби вони з огляду на виїмкову вагу українського питання причинилися до здійснення міжнародніх зобовязань, принятих Польщею в березні 1923 р.

В цій справі забирали голос представники Бельгії та Італії. Вони заявилися за тим, що піднесені послом Луцьким конкретні українські домагання треба спрямувати (поза Лігою Націй) на субкомітет Міжпарляментарної Унії.

Промова п. Луцького викликала велике зацікавлення. Представники богатьох парляментарних груп і сам предсідник комісії (Студер—Швайцарія) відбули на цю тему з укр. групою докладні розмови.

На протязі нинішнього пообідля відбуто чергове засідання цілої української групи в домі п. Залозецького. Вечором відбулася зустріч українських парляментаристів з букарештенською укр. громадою в домі сенатора Маєр-Михальського.

Посол Лучкович прибуде після закінчення зїзду до Львова.

Вісти з „Просвіти“.

У звязку зі „Святом Книжки“ і започаткуванням праці по читальнях в осінньо-зимовій порі деякі філії вже відбули повітові анкети в цій справі, а саме дня 18. IX. *філія Львів-Повіт*. Рішено відсвяткувати свято книжки по читальнях і влаштувати курс для бібліотекарів. Дня 20. IX. скликала повітову анкету *філія в Сокалі*. Виділ філії задумує влаштувати рухому виставку дитячої літератури, з якою обіде всі читальні у свому районі. Дня 20. IX. ц. р. відбулася повітова анкета в *Рудках. Намічено* доповнення читальняних бібліотек у районі філії. В анкеті брав участь делеґат Матірнього Т-ва. Виділ *філії в Яворові* дуже дбайливо підготовив свято книжки. А саме в днях від 4.—15-го жовтня влаштовує виставку книжки, злучену з щоденними рефератами на такі теми: 1) Книжка на Україні, 2) Друкарська штука, 3) Поширення книжки і преси, 4) Виховна роля книжки і преси, 5) Бібліотечна справа, 6) Книжка і преса за кордоном і в нас, 7) Як читати книжку і часопис, 8) Книжка і преса як виразники культури, 9) Кольпортажа книжки і преси, 10) Автор і читач, 11) Книгарська справа, 12) Реклама книжки і преси, 13) Що нам треба читати? 14) Як обходитися з книжкою і часописом? 15) Як друкується книжку і часопис? 16) Ціна книжки і часопису (колись і тепер), 17) Публичні читальні книжок і преси, 18) Діточа література, 19) Бібліотеки читалень Т-ва „Просвіта“ і праця бібліотекарів у них, 20) Підсумки виставки книжки і преси. Зокрема відбудеться виклад для читальняних бібліотекарів п. з. „Значіння і ведення читальняних бібліотек“. Як бачимо з наголовків рефератів, Виділ філії в Яворові дуже поважно і змістово підійшов до переведення свята книжки.

Виділ філії *Львів-Місто* рішив відсвяткувати свято книжки переведенням 1-місячного курсу бібліотекознавства й упросити до викладів найти визначних фахівців зі Львова в тій ділянці як референтів. Кожна-ж читальня у Львові відсвяткує свято книжки академією і влаштуванням у своїй домівці виставки книжки. В дні 4. X. відбули повітові анкети в справі свята книжки філії „Просвіти“ в *Щирці* (за участю делеґата Мат. Т-ва), *Тисьмениці* і *Краківці*. Читальня „Просвіти“ в *Миколаєві над Дністром* влаштовує в днях 25. і 26. X. свято книжки, получене з виставкою книжки. Дня 5. X. в *Підгайцях*, а 23. X. в *Чорткові*.

Слід відмітити відрадне явище в цих важких часах, а саме, що знова три філії Львів-Повіт, Сянік і Краковець приняли постійних освітніх робітників.

Канцелярія Т-ва „Просвіта“ підготовляє справу *внутрішньої позички*. І хоча цієї справи ще не порушено прилюдно, то всеж таки вийшла вона вже поза мури „Просвіти“ і знайшла прихильний відгомін серед громадянства. Самочинно завязуються комітети і вже починають вплывати до канцелярії Т-ва заяви і гроші на внутрішню позичку. Частинно перевели вже між собою внутрішню позичку службовики *Зем. Банку, Центросоюзу, Народньої Торговлі і „Просвіти“*. По інших установах підготовляється цю справу. В неділі (4. X.) пинній самій справі відбулися перші сходини по львівських читальнях. З успіхом започатковано вже внутрішню позичку в читальні на *Замарстинові, Левандівці* і на *Жовківському*. Незабаром появиться вже в пресі перший список тих громадян, що прийшли в допомогу „Просвіті“. Поодинокі заяви з краю в справі внутрішньої позички дають запоруку, що й край в розумінні ваги „Просвіти“ прийде їй в допомогу.

На днях будуть проголошені в пресі *вписи до одинокої на цілій нашій території господарсько-садівничої школи Т-ва „Просвіта“ в Милованні*. На цю тему появилася саме стаття в „Ділі“ з 6. жовтня.

В дні похоронів покійного Голови Т-ва вломники вломилися до огнетревалої каси, в якій були акти і підручна каса філії Львів-Місто. Вломники забрали готівкою 36 зол., актів ніяких не знищили, ні нічого більше не забрали. Поліція вже примкнула підозрілого в цьому вломі. *Т-во не понесло ніякої втрати.*

Урядовці Т-ва „Просвіта“ за згодою Президії Т-ва випрацювали *подрібний плян праці*, який має на меті протягом кількох літ наладнати як слід організаційну сітку й обхопити її в рямки організації, а слідом за тим *упорядкувати й матеріяльне положення Централі*. Безпосередньо після закінчення у Львові підготовки до внутрішньої позички виїзджають організатори в край і вестимуть свою працю вже згідно з наміченим пляном.

Під цю пору найважнішою справою є прийти негайно з поміччю Т-ву тому, що вже з початком листопада припадають більші платности.

Канцелярія „Просвіти“.

В справі поморського коридору.

Німецький міністр Тревіранус заявив у розмові з одним французьким журналістом, що як довго буде існувати данський коридор, ніколи не буде приязних взаємин між обома сусідніми державами. Було би ділом щасливим і для Польщі і для Німеччини, якби цю справу рішено шляхом арбітражу або гаського трибуналом. Німецькі землі мусять вернути до Німеччини. Можна буде перевести взаємну виміну населення. Гдиня осталась би в руках Польщі так само як і залізниці, що лучать пристань з краєм. Оставсяб для Польщі вузкий коридор під контролею Созу Народів. Справу коридора рішиться не війною, але в правній дорозі.

Наслідки ризиковного експеременту.

Ліси і вуголь займають одно з передових місць серед природних богацтв Радянщини, а проте радянській державі грозить цього року недостача топлива. Передбачуючи цю крізу, Радянська Центральна Рада наказала ряд ощадностей, щоби злагіднити ситуацію бодай в Москві. Бюрові кімнати можна опалювати тільки що третій день. Залізниці й промислові підприємства мають зредукувати свої опалові контингенти на 10 проц. Деякі фабрики й промислові заведення перекинулися з вугля на інші дешеві опалові матеріяли. Вкінці спільна ухвала партійної контрольної комісії та селянсько-робітничої інспекції проголосила 3-місячну боротьбу за економію опалу, а окрема комісія буде стежити, чи ощадностеві розпорядки виконуються. Слід не забувати, що ще недавно радянська влада управляла в Европі демпінґ, вивозячи за безцін свої дрова та вуголь.

Порозуміння між Еспанією та Ватиканом.

Між Ватиканом та еспанським урядом прийшло до порозуміння, що управильнює взаємовідносини обох сторін. Еспанський уряд згодився предложити кортезам відповідний проект закону про монастирі та ґарантію їх дібр. Оскільки парлямент прийме цей проект, відбудуться дальші переговори, що мають довести до конкордату. Порозуміння між Ватиканом та еспанською республикою було улекшене папським рішенням в справі кардинала Сеґури, архієпископа міста Толедо, що споза французького кордону керує опозиційним рухом проти теперішнього уряду. Папа згодився на домагання еспанського уряду й приняв димісію кардинала Сеґури.

—o—

СЕРЕД НОВИХ КНИЖОК.

Віталій Юрченко: 1) „ШЛЯХАМИ НА СОЛОВКИ“ (Із записок засланця). Стор. 232. Формат 8°; 2) „ПЕКЛО НА ЗЕМЛІ“ (В усевлоні ОГПУ та втеча звідтіль). Стор. 212. Формат 8°. — Обі книжки появились цього року у Львові накладом Вид. Кооперативи „Червона Калина“.

Скромно і незамітно вийшли цього року дві в горі названі книжки на наш книжковий ринок. Крім бібліографічних нотаток у нашій пресі не найшли вони в ній досі ширшого відгуку. А шкода, бо як своїм змістом так і формою вони вповні на це заслугують. Короткі рецензійні замітки в деяких наших місячних журналах не були в силі спопулярязувати цих книжок так, як це з уваги за їх зміст належалоб. Але краще пізно ніж ніколи. І тому то й ми, кермуючись цією переконуючою максимою, рішили присвятити їм бодай тепер декілька слів уваги.

Обі книжки творять фактично одну цілість. У них змальовані переживання свідомого українського громадського діяча під більшовицьким режімом за час від 1920 до 1930 року. Переживання пописані в формі споминів. Читаючи їх — віриш, що писані вони кровю серця, шліфовані болем, змивані сльозами. Вони хоч суто індивідуальні, то мають всі признаки типічности, бо аналогічно переживали з автором всі страхіття більшовицького режіму сотки старших і більше експонованих від нього українських громадян, десятки багатозаслужених ветеранів українського національного відродження, тисячі подібних і рівних йому та накінець десятки тисяч „менших“ від автора під культурним й інтелектуальним оглядом робітників, селян, урядників, червоноармійців і т. п. І саме завдяки цій своїй типічности спомини Юрченка мають передовсім велику загально-громадську вагу. Вони дають поважний матеріял для пізнання тих нових відносин, що вспіли не тільки витворитись, але й закріпитись під більшовицьким режімом.

Автор — молода, повна запалу й енергії людина, активний учасник національно-визвольної та революційної боротьби, повстанець, партизан, загартований у протибільшовицькій боротьбі, ломиться внутрішньо під непомірним натиском подій і доконаних фактів. Признавши себе переможеним у збройній боротьбі з більшовизмом, рішає використовувати нові обставини й легальні можливости пролетарського режіму для праці на користь українського ренесансу. Він акліматизується, кидає в безвісти забуття все минуле і кидається у вир органічної праці, що виливає з національного патріотизму, а не з рахунку марксівського матеріялізму. Він ентузіяст у всьому. Він педагог і пропагатор, інструктор і українізатор. Хвилями так захоплюється своєю роботою, що вірить у новий режім, у його будучність, у його „місію“ для всього людства і навіть рішається на пороблення заходів для приняття його до партії. Так захоплюється ентузіязмом праці на вілтинку культурницької праці, але судорогами болю корчиться його серце у хвилі, коли стає око в око з українським селом у хвилині реалізації т. зв. продналогу, тобто податку в натурі. Тоді бачить у повноті визиск українського села, відкриває у всій наготі експропріяційну політику планетарних експериментаторів і попадає в зневіру. Приходить хвиля на обрахунок совісти, щезає ентузіязм праці, на горизонт висувається й опановує його знов нац. патріотизм, що росте й розростається з почуття великої кривди, якої зазнає під новим режімом Батьківщина.

Приходить 1929 рік, а з ним і „запаморочення від успіхів“ у реалізації пятилітки, у колективізації сільського господарства і т. д., а далі у чистці державного апарату від контрреволюції, від націоналізму і села від „куркульні“. Не зважаючи на всі заслуги для революції та пролетаріяту попадає і наш автор разом із тисячами інших у підозріння в „неблагонадійности“, а вслід за тим у бупр (тюрму) за українізацію і накінець на Соловки, точніше у північні підбігунові лісисті околиці в табори для примусової праці. Ось шлях життєвої карієри молодого ентузіяста праці для потреб нового режіму. Але це шлях не тільки його одного, а сотень, тисячів такихже.

Всі переживання такого життєвого шляху змальовані незвичайно щиро, а попри те майстерно. Нема там ні пересади, ні мученицької пози. Зате безліч фактів і вірних, просто фотографічних знимок як із тюремного, так із некольного таборового побуту серед підбігунових, диких пралісів, тих пралісів, у яких конають сотні тисяч пролетарів тільки тому, що або нічим не доказали своєї стовідсоткової відданости комуністам, або не були і не є в силі зрозуміти, що таке комунізм разом з „пролетарською диктатурою“, або накінець не вміли пристосуватись до обставин так, щоби робити добрі інтереси і на новому пролетарському режімі замість загибати у пралісах півночі. Але таке там життя, така дійсність!

Попри немалі літературні прикмети, попри велику загально-громадську вагу, обі книжки мають ще й неабияке політично-виховуюче значіння. Вони розбивають, розторощують мовою фактів усі ті леґенди численних аґентів більшовицького режіму, які аж захлистуються від похвал на адресу російських комуністів за їхні подвиги не тільки у господарській та соціяльній, але й у національній політиці. Нема, мовляв, на світі кращого способу на розвязку всяких суспільних, господарських і національних болячок як більшовицький. Жалко тільки, що вони не мали досі змоги закушати споміж цих захвалюваних благодатей більшов. режіму бодай у сотій частині того, що пережив у муках і терпіннях автор обговорюваних книжок. Книжки щиро поручаємо всім, що люблять і вміють читати.

В. М.

Криза й запаси золота в державних банках.

Мандрівка американського золота до Европи.

Загострення світової кризи після захитання англійського фунта збільшило загальну нервозу й недовіря до паперових грошей. Збільшений попит на золото та виміна на нього долярів зменшила значно запаси золота державного Банку Зединених Держав.

Не лише у приватних людей захиталося довіря до доляра, ще більше вплинули на зменшення американських запасів золота поодинокі держави, які досі крім золота опирали свої валюти на частинному покриттю в американських долярах. Несподіване захитання вартости англійського фунта штерлінґів привело уряди держав до постанови виміняти доляри на золото, заки ще курс доляра ненарушений. Протягом трьох тижнів Головний Банк Зединених Держав виплатив 1,500.000.000 нім. марок у золоті. Львина частина тієї суми поплила у каси державних банків Франції, Швайцарії в Голяндії. На початку вересня ц. р. до Французького Банку вплинуло золото на суму 783 мільйони франків, Голяндського на 46 міл. ґульденів і Швайцарського на 175 міл. франк. Загальні запаси золота тих держав на початку вересня ц. р. були: у Франції 58.563 міл. фр., у Швайцарії 1.189 міл. фр., у Голяндії 657 міл. ґульденів. Протягом одного місяця ці числа помітно зросли, а запас золота в перших днях жовтня ц. р. був такий: у Франції 59.376 міл. фр., у Швайцарії 1.364 міл. фр. і в Голяндії 703 міл. ґульденів.

Під цю пору положення Французького Банку ще більше покращало — коштом нових впливів золота з Америки. Коли американські державні мужі не спинять дальшої мандрівки золота з Америки до Европи, то Зединені Держави втратять назву „банкиря світу“ й ми бачитимемо ще одно заломання „твердої“ валюти, після англ. фунта — заломання курсу доляра.

Радянські побоювання.

Радянська преса повідомляє, що російська еміґрація в Манджурії за посередництвом білоґвардейського ґенерала Семйонова навязала зносини з японською владою. Більшовики передбачують, що військові відділи еміґрації будуть вжиті Японією до переведення перевороту в Монголії та до спровокування Радянщини. Семйонов старається навіть, щоби Японія зачислила відділи російських добровольців до своєї армії. З огляду на всі ті „контрреволюційні“ затії більшовики грозять строгими консеквенціями.

Пошесть параліжу між дітворою Ню-Иорку.

Школи в Ню Йорку відчинили з тритижневим спізненням. Шкільна влада хотіла переждати з отворенням шкіл до закінчення дуже поширеної між дітьми пошести дітячого паралічу.

——o——

Більшовики між собою.

В органі найвищої радянської економічної ради „Савєтскоє строітельство“ появилася цікава стаття п. з. „Вторая пятілетка“, що викликала серед більшовиків велике враження. Стаття стверджує, що пятилітний господарський плян завів у радянській господарці капіталістичні методи, а господарського положення в Радянщині зовсім не змінив. Уложити загальний господарський плян, який заздалегідь передбачував би господарський розвиток такої великої держави, як Радянщина, не можливо. Соціялістична мудрість не може обійтися без фантазії й у цьому найбільша хиба господарського пляну. Друга пятилітка, що над її пляном тепер працюють, може ще більше ніж теперішня задурманити голови й викликати опозиційні настрої. — Отвертий виступ проти більшовицьких господарських плянів стягнув, розуміється, гнів на редакцію згаданого часопису. Цілу редакцію усунено, назначуючи новий її склад.

Австрійські клопоти.

Австрійська союзна рада приняла закон про направу бюджету та в справі допомоги безробітним. Тимчасом б. міністр фінансів Юх вибирається до Парижа за грішми. Вісти, які прийшли з Парижа в справі кредитів для Франції, є корисні. Франція готова уділити Австрії кредитів. Не будуть це кредити на комерціяльних основах, але радше рятункова акція в користь Австрії, очевидно під важними політичними умовинами. Теку міністра скарбу після уступившого проф. Редліха обійме мабуть провізорично канцлер Буреш.

——o——

Нова соціялістична партія в Німеччині.

В Берліні уконституувалася 4. ц. м. нова німецька соціял-демократична робітнича партія. До президії партії вибрані посли д-р Зайдевіц, д-р Розенфельд і Штребель, виключені, як відомо, з дотеперішньої соціял-демократичної партії, до партійної управи належить між іншими д-р Екштайн і Портуне. На установчі збори прийшла телеґрама від відомого соц.-дем. посла Ледебура, що зголосив своє приступлення до нової партії. Рішено видати маніфест з поясненнями партійної програми та зазначенням, що нова партія ставиться крайне неґативно до капіталістичної клясової держави та що передумовною повалення капіталістичного панування є обєднання всіх пролетарських сил до спільної акції. З днем 1. листопада стане виходити орґан нової партії п. з. „Sozialistische Arbeiterzeitung“.

Пляни президента Гувера.

Амбасадор Зединених Держав у Берліні відвідав 5. ц. м. міністра Курціюса й державного секретаря Більова, яких поінформував про пляни американського уряду у звязку з господарською кризою, зокрема про намір скликати міждержавну конференцію для валютових справ. Одночасно офіціяльне бюро Вольфа подало відому вістку, що вашінґтонські кола обмірковували також справу поморського коридору, тільки не знати, в якому дусі. Ця вістка викликала занепокоєння з одної сторони серед німецьких націоналістичних кол, з другої серед поляків, так, що аж польський міністр Залеський мусів подати до прилюдного відома, що польська опінія не має ніякої причини страхатись.

„Vossiche Ztg.“ повідомляє із Женеви, що пляни Гувера, які між іншим будуть також предметом розмов із французьким премієром Лявалем, торкаються справи роззброєння. На думку добре поінформованих женевських кол Гувер не задумує виступати з якимсь новим проектом, тільки наставатиме на виконання пакту Кельоґа. За піддержку французьких ґарантійних домагань французький уряд схильний до уступок в репараційній справі. До управильнення цієї справи у звязку з проблемою воєнних довгів має президент Гувер скликати на весну велику фінансову конференцію і то одночасно з конференцією в справі роззброєння.

——o——

ОСТАННІ ВІСТИ

ЧЕТВЕРТИЙ ВІЦЕМІНІСТР СКАРБУ В ПОЛЬЩІ.

Урядові кола розглядають проект утворити в мін-стві скарбу 4-ий держ. підсекретаріят. Дістав би його теперішній шеф економічного бюра при президенті мін. ради Ястшембський. До нього належали би передовсім держ. монополі.

ДИМІСІЯ КУРЦІЮСА.

Мін. Курціюс зложив до рук канцлера Брінінга прохання димісії. В середу, або найпізніше у четвер, канцлер подасть до відома през. Гінденбурга димісію цілого уряду, президент згодиться на це. Зміни будуть на становищах мін. закордонних і внутрішніх справ, фінансів, справедливости та державного господарства. Число представників католицького центру, на яких опирався канцлер, буде зменшене з 4-ох на 2-ох. На чолі нового кабінету стане канц. Брінінг.

ЧОТИРИ ТОЧКИ ПРЕЗ. ГУВЕРА.

„Ексчендж Телеґреф" повідомляє, що Зл. Держави ставлять у справі продовження мораторії Гувера 4 точки. Вони такі: 1)французько-німецьке порозуміння, що обійматиме фінансову поміч Франції для Німеччини. 2) Понехання Німеччиною агітації в справі зороту т. зв. коридору Німеччини. 3) Німеччина виречеться будови панцирників. 4) Понехання демонстрацій військових організацій, як нпр. Шталбельму.

АНГЛІЙСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ РОЗВЯЗАНИЙ. Нові вибори.

Англійський кабінет ухвалив розписати нові вибори. 7. жовтня буде останнє засідання палати громад, а 8. жовтня її розвяжуть. Нові вибори відбудуться в середу 28. жовтня.

Розлам серед лібералів став доконаним фактом. Нову партію — із 22 членів — (на 58 лібералів) утворив Сімон. Ця група ухвалила йти при виборах з Мекдональдом, як головою нар. уряду.

В складі уряду не буде ніяких змін перед скінченням виборів. Парлямент збереться можливо найскорше після виборів. Премієр кандидуватиме в виборах як кандидат Партії Праці й однодумець її кличів. Головною причиною, чому провідники поодиноких партій рішилися на переведення виборів, це бажання здобути довіря закордону.

РІДІНҐ У ПАРИЖІ.

6. жовтня приїхав до Парижа анґл. міністер закордонних справ льорд Рідінґ із жінкою та своїми співробітниками. На двірці витали його представники уряду.

„Матен" повідомляє, що наради йтимуть у фінансових справах. Тому можна сподіватися зміни поглядів у справі госп. кризи Вел. Британії або й у справі відшкодування і военних довгів і валюти.

МОБІЛІЗАЦІЯ ЯПОНСЬКОЇ ФЛЬОТИ.

Японський міністер маринарки видав ескадрі на морських базах у Кюре та Гасобо приказ приготовитися до мобілізації.

Японські сапери в Манджурії будують поспішно нову залізничу відногу з Кіріну через Дюн-Гюя до Ян-Ци. Ця залізниця закріпить володіння Японії в Манджурії. Крім Манджурії поширить Японія свої впливи на Монголію та Шан-Сі.

Більшовицька преса повідомляє, що японські відділи в Манджурії одержали зимові однострої й виряджения. З того здогадуються, що окупація Манджурії Японією перемінюється у постійну.

ЗАВОРУШЕННЯ БЕЗРОБІТНИХ У ЛЬОНДОНІ Й НІМЕЧЧИНІ.

У Льондоні 6. жовтня безробітні двічи нападали на поліцію біля дирекції поліції. Обкидали поліцію піском і цеглою з недалекої будови та били палицями. Поліція шаржувала. Є кількох ранених демонстрантів. Арештували кілька осіб.

У Берліні в дільниці Нойкельн безробітні після демонстрації грабили крамниці. Прийшло до сутички між гітлерівцями та безробітними. Поліція розігнала демонстрантів і арештувала кількох зпоміж них.

З АВСТРІЇ НЕ ВІЛЬНО ВИСИЛАТИ ГРОШЕЙ.

В Австрії 6. жовтня здержали висилку почт. грошових переказів до всіх закорд. держав.

УДАЛИЙ ЛЕТ НАД ТИХИМ ОКЕАНОМ.

Американські летуни Перборн і Гендорн перелетіли вчора Тихий Океан з Азії до Сан Франціско v 41. год

НОВИНКИ

— **Перші Осінні Вечерниці** уладить 11. жовтня ц. р. в год. 21. в рецепційних салях Т-ва „Українська Бесіда" Український Студентський Спортовий Клюб, спорт. секція Т-ва Прихильників Освіти. 632

— **Українська робітня футер Юліяна Глушевського, Львів, вул. Коперника 16. II. пов. Тел. 54-46.** 254—?

— **Пленарне засідання сойму** відбудеться в пятницю, 9. жовтня ц. р. в год. 6. після полудня.

— **Засідання Українського Парл. Клюбу** відбудеться у пятницю, 9. ц. м. в 10. год. в будинку сойму. На тому засіданні обовязкова присутність усіх послів і сенаторів. Продовження того самого засідання відбудеться також в суботу, 10. ц. м.

— **Посвячення дзвона і хрестів для церкви на Клепарові.** В неділю 11. ц. м. відбудеться у Клепарові, в год. 11. передпол., посвячення дзвона і хрестів для нової церкви св. Андрея, придбаних Комітетом будови церкви з добровільних жертв громадян Клепарова. На святі повинно явитися якнайчисленніше українське громадянство цілого Львова і причинитися й від себе відповідними до своєї спроможности датками до можливо швидкого завершення будови такої потрібної церкви на згаданому львівському передмісті.

Мешканці тюрми в Сокалі. В сокальській судовій тюрмі сидять: студ. Ярослав Булай, дві господині з Боянич, яких арештувала поліція у звязку з підрізанням телеґр. стовпів біля Боянич.

— **Надіслане.** Дня 4. жовтня ц. р. відбулася нарада Видїлу Т-ва Охорони Льокаторів і Суб-льокаторів у Львові. Сьогочасна криза примушує Т-во приступити до оборони інтересів комірників і нарада вирішила попросити інтервенції влади осібним меморіялом із такими побажаннями: 1. зниження чиншів на 25 проц., 2. здержання екзекуцій за незаплачені мешканеві податки, 3. пересунення платности мешканевого податку до хвилі поправи господарських обставин. Видїл Т-ва сподіється, що влада піде на зустріч вимогам зубожілій міській людности й переведе їх у діло. Меморіяли післало Т-во: урядові, соймові й сенатові, мін.: внутр. справ, фінансів, громадянської опіки у відписах і президії міста Львова з проханням піддержки.

— **Безплатна лікарська допомога безробітним Львова.** Заходом Робітничого Комітету Професійних Спілок у Львові та в порозумінні з львівським маґістратом від дня 6. ц. м. зорганізована безплатна лікарська допомога тим безробітним, що вже не можуть лікуватися в Касі Хорих. З тієї допомоги можуть користати всі умові й фізичні робітники та їх сімя, що виказуються виказками, одержаними у своїх професійних спілках. На рецепту, одержану від лікаря, дістануть без перешкод у кожній аптеці потрібні ліки. Всяких вказівок у тій справі уділює Секретаріят Професійної Ради, Львів, вул. Гетманська 8.

— **З львівської хроніки.** Через підкоп дісталися злодії до крамниці Сандгавза при вул. Калинській та винесли з неї готівку й товари зимирівській вартості... — вирт. 15.000 зол. Поліція одного вломника арештувала й найшла при ньому 540 зол. з украденої готівки. — Умово недужий робітник Ос. Шайківський (Полтавна 41) підпалив сінник облитий нафтою. — Кляра Полякова, дружина безробітного театрального музика, вже вдруге протягом кількох тижнів пробувала скінчити самогубством і напилася денатурованого спирту. — Віз Райтера потрунув М. Німцевича на площі Сольських, він впав і важко потовкся. — Заки вспіла Стефанія Нікорович (Хшановського 14) кинути лист до скринки на вул. Коперника, зникла з її течки мошонка з гот. 400 зол., вексель на 55 долярів і золота запинка з брилянтами. — З мешкання Михайла Ольшевського (св. Войтіха 13) пропали футра варт. 5.000 зол. — Килим варт. 300 зол. пропав із мешкання Цесі Перльмутер при вул Соняшній. — Дві бараниці варт. 400 зол. украв хтось Е. Кребсові на Марійській площі. — З мешкання Янїни Керницької (Льв. Дітей 73) невідомий злодій „взяв" убрання варт. 430 зол. — В трамваї разом із Авраамом Премінгером (Кляйновська 3) їхав „долиняр" або просто — кишеневий злодій та забрав йому з кишені 620 зол. і 12 дол. — Антін Кічма впився в ресторані Вайсберга при вул. Городецькій і потурбував Анну Кондратович.

— **З краєвої хроніки.** В Стрілковичах біля Борщева кинулася 74-літня Тереса Чорній у ріку й потонула. Причиною самовбивства була нужда. — В Сяноці засудив суд за зловживання на шкоду державної скарбниці Івана Келлера на 14 місяців, Самецького на 14 місяців і Літвінського на 6 місяців тюрми з зачисленням слідчої вязниці. — Шофер Ковальський привіз до Ставчан невідомого подорожнього, який заплатив йому ударом цегли по голові, а сам зник. — За шпіонажу покарав чортівський суд М. Уляницького на 7 літ, П. Гуцула на 4 роки, С. Макогонюка на 6 місяців важкої тюрми з зачисленням слідчої вязниці. — В Переволоці, бучацького повіту, згоріло на фільварку Ів. Шавлівського 6 стирт пшениці, 1 ст. вівса, 1. ст. соломи. Все це було обезпечене на 60.000 зол. Бучацька поліція веде слідство.

— **Перебудова мін. освіти в Польщі.** Увійшов у життя новий організаційний статут мін. освіти. У звязку з тим настали деякі пересунення складу мін-ства. Створили новий департамент науки та мистецтва. Відділом мін-ства керує Войцеховський.

— **Вулична боротьба в Бельгії.** На вулицях Лімбурга прийшло до боротьби фламандців та вальонів. Фламандці кричали: „Геть з Бельгією!" та поскидали бельгійські прапори з державних будинків. Підчас битви було майже сто вбитих.

— **Програна сина Прімо де Рівери у виборах в Еспанії.** Перші обчислення з виборів до кортезів у мадридській окрузі дали такий вислід — вибрали до кортезів: пять представників радикальної партії, одного від аґрарної та одного представника соціялістів. У Мадриді республіканець-соціяліст Кассіо пройшов у виборах 56.401 голосами проти кандидата правої партії, сина Прімо де Рівери, на якого впало лише 28.588 голосів. Комуністичний кандидат одержав лиш 5.983 голоси. Після виборів напала товпа на авто сина Прімо де Рівери, але поліція не допустила до дальших замішок і його оборонила.

— **„Виставка" у Великому Театрі.** Вчора мала відбутися перша виставка у Великому Театрі у Львові після довгої перерви. Члени орґанізації театральних артистів ЗАСП пішли за театральні куліси й намагалися намовити режисерку Г. Старську, щоби подалася до димісії і жадали, щоби ціла трупа не давала виставки. Прийшла поліція й старалася полагодити справу, одначе виставку все таки відкликали. Публика кинулася до каси, щоби повідбирати гроші за білети, та їх забрала Каса Хорих за залягаючі обезпечення.

— **Гаракірі у віденській тюрмі.** За кроваву бійку сидів у віденській тюрмі Карло Ґакта. Оноді спримкрився йому побут у тюрмі й він поранив себе важко вістрям жилетки й тепер догаряє у лічниці.

— **„Скажи Ленінові, що ти не останний".** В Еділу, карабахського району на Кавказі, вбили повстанці члена сільради, Артима Гасумова. Біля трупа вбитого комуніста лишили вони карточку з написом: „Скажи Ленінові, що ти не останний!"...

З концертової салі.

МУЗИЧНЕ Т-ВО ІМ. ЛИСЕНКА: КОНЦЕРТ ІВАННИ СИНЕНЬКОЇ-ІВАНИЦЬКОЇ.

Вже вдруге виступила в нашому місті з власним концертом наша землячка з Буковини, п-і Іванна Синенька-Іваницька, що після свого першого платного виступу у Львові відбувала в останньому році дальші студії в Міляно. Тому дивно й незрозуміло стає, чому на вчорашньому її концерті саля Лисенка була виповнена ледви в половині. Мимоволі хотілося спитати: Де власне подівається наша така численна співолюбива публика і чим вона займається, коли її не цікавить навіть такий рідкий у нас концерт доброї української співачки?

На програму вчорашнього концерту складалися арії з опер італійських і чеських та композ...

зиції авторів українських. З італійських авторів почули ми уривки з опер „Адріяна Лекуврер" Чілея, „Кавалерія рустікана" й „Іріс" Масканія, „Ля форца дель Дестіно" Вердія і „Ля Валлі" Каталянія, а як наддаток арію з опери Вердія „Трубадур". З чеських: арію з опери „Русалка" Двожака й уривок з опери Сметани „Губічка". З українських пісень співала п-і Синенька-Іваницька Барвінського: „У мене був коханий, рідний край" та „Ой люлі, люлі моя дитино", Людкевича „Піду від вас", Н. Нижанковського „Жінта", а як наддатки Барвінського „Ой ходить сон" і Людкевичеву „Тайну".

Хто чув нашу співачку на її попередньому концерті, стверджував безперечний поступ в розвитку її небуденного голосового матеріялу й у техніці співання. На вчорашньому вечорі п-і Іваницька виявилася співачкою справді непересічною: голос її шовково-мягкий, з ясним ліричним забарвленням, з сильною горою, певними середніми і дуже гарними низькими тонами. Співачка орудує ним легко, засвоїла собі добру техніку віддиху і вже доволі вміло видобуває зі свого голосу всю красу наверх. Коли можна що співачці закинути, то те, що переходи до вищих тонів виходять у неї подекуди якось матово, приглушено, але зрештою слухати її — це справді насолода. Особливо гарно виходять у неї пяніссіма, а в ліричних партіях голос її просто блестить гарною краскою і вишколом у всіх позиціях.

На вчорашньому концерті найбільший успіх мала п-і Іваницька в обох аріях з чеських опер та в українських композиціях, зокрема в Барвінського „Ой люлі, люлі, моя дитино" (до слів Шевченка) та в народній колисанці „Ой ходить сон". Публика не щадила нашій співачці горячих оплесків і свого признання та викликувала її по кожній точці на естраду, а крім того вимусила й кілька наддатків, про які ми вже згадали.

До безперечного успіху вечора причинився і д-р І. Нижанковський своїм вдумчивим, високо-мистецьким акомпаніяментом. *Ів. Німчук.*

З кіна.

КІНО „ПАЛЯС": **„ДАВИД ГОЛЬДЕР".**

Є це фільма на основі французької повісти, написаної молодою киянкою, жидівочкою Іриною Неміровською, два роки тому. Дебют молодої авторки в французькій літературі мав незвичайний успіх; деякі поважні критики не вагались пригадувати з нагоди „Давида Гольдера" повісті Бальзака.

Фільма може дати поняття про силу цієї повісти. Її сюжет узятий якби з живої хроніки; трагедія міліонера, що ціною свого здоровля мусить працювати для рідні, яка його не любить і для якої він не має ніжніших почувань зворушує та хвилює. Глядач запримічує із вдоволенням великий мистецький такт режісера фільми, що не продовжує найцікавіших моментів понад одну-дві хвилин і перериває їх у менті найбільше напруженої уваги. Гаррі Бор, досі невідомий кіновій публиці, — один із найбільших сучасних французьких трагіків. Одна із кращих фільм европейського ринку. **м. р.**

—o—

СПОРТ.

Ситківкові змагання.

У програму заповіджених на день 10. і 11. ц. м. ситківкових змагань за мистецтво українського студента і мандрівну нагороду Т-ва „Медична Громада" входить гра поодинока і гра подвійна панів. Зголошуватись у тов. Бачинського Ярослава, Супінського 19. Вписове до змагань: 3 зол. від гри поодинокої і 1 зол. від гри подвійної панів.

Надвірна 4. X. 1931. УСТ. „Бескид—ЖКС. „Гакоаг" 1:0 (0:0).

Останні змагання за мистецтво Ц-кляси Бескид заслужено виграв, маючи замітну перевагу над противником; циферний вислід повинен бути вищий. М. ін. Бескид не використав карного. Одинокий ґоль упав з головки Насадюка по центрі Волюватого. Суддя п. Кравчук. Видців около 200 осіб.

Будапешт. Мадярщина—Австрія 2:2 (1:0). Змагання за чашу середущої Европи.

Явний професіоналізм у Польщі.

Зачувати, що в Польщі заведуть з найближчим роком, слідом за Англією, Австрією, Чехословаччиною, Мадярщиною і т. д., явний професіоналізм цілком офіціяльно.. Провідні круги в П. З. П. Н. саме тепер дискутують над цією справою

—o—

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

5. ц. м. помер **Василь Крілик**, емер. ур. Скарбової Палати у Львові. Покійний був свідомим українським громадянином і працював на просвітянському полі спершу в Яворові, опісля на Знесінні. Його заходом станув на Знесінні „Народний Дім". Знесіння втратило в його особі почесного члена читальні „Просвіти". Покійник лишив 2-ох синів: лікаря й журналіста. Похорони відбудуться 7. ц. м. в 3. год. після полудня з личаківської лічниці на Знесінський цвинтар. В. Й. П.!

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 6. X. 1931 за масло експортове і десерове пріма —'— зол., за літру молока 19—20 сот., літру сметани 1·10 зол., копу яєць 5·50 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Середа, 7. жовтня, година 7·30 веч. „Буря в склянці води", комедія Ястшембец-Задевського.

Четвер, 8. жовтня, година 7·30 веч. „Буря в склянці води".

Театр Ріжнородностей:

Середа, 7. жовтня, година 7·30 веч. „І що з таким робити?"

Четвер, 8. жовтня, година 7·30 веч. „Моральність пані Дульської".

Кіна.

АПОЛЬО: „Десятьох із Павяка".

ЛЕВ: „Десятьох із Павяка".

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма „Веселий поручник" (Моріс Шевальє.)

МІРАЖ: Звукова фільма: „Синій метелик" (Марлена Дітріх, Еміль Янінгс).

ОАЗА. Звукова фільма „Король пропаків".

ПАЛЯС: Звукова фільма „Давид Гольдер" і тижневик Фокса.

ПАН: „Звукова фільма: „Монте Карльо".

ПАСАЖ: „За гріхи брата" та звуковий додаток.

ПРОМІНЬ: „Кохання та сльози Шопена".

СОНЦЕ: „Граф Монте Хрісто" (2 серії).

СТИЛЕВЕ: „Студент із Праги" та звукова комедія".

УТІХА: „Пат і Патахон у тарапатах", „Жінка, яка бажає гріху" (Нора Ней).

ХИМЕРА: „Неаполь співаюче місто", (І. Кепура, Б. Гельм).

Програма радіо.

Четвер. 8. жовтня 1931.

Липськ. (259,3) 19·30 „Країни й люди", концерт орхестри. **Моравська Острава.** (263,4) 19·20 Кабарет. **Льондон.** (356,3) 19·35 Концерт. **Гамбург.** (372,2) 18·30 „Знов в Камеруні". **Букарешт.** (394,2) 20·00 Виступ співачки Гредж[о]ю. **Сотенс** (403,8) 20·00 „Цепелін чи ДО Х..?" 21·30 Концерт хору. **Берлін** (419) 18·30 Приступний концерт. **Харків** (426) 15·00 Концерт. 20·00 Концерт. **Рим** (441,2) 21·00 Збірний концерт, опісля танкова музика. **Гельсінгфорс** (453,2) 19·25 Спів Грети Барот. **Лянгенберг** (472,4) 17.00 Приступний концерт. 20·00 Новітня танкова музика. **Прага** (486,2) 19·40 Військова музика. **Міляно** (500,8) 19·15 Музична всячина. **Відень** (516,4) 17·25 Танкова музика. 19·00 „Хмародери й підземні будови в Америці. 20·00 Веселий вечір. **Рига** (524,5) 21·30 Приступна музика. **Будапешт** (550,5) 18·15 Циганська музика. **Любляна** (575,8) 20·00 Передача з опери. **Ленінград** (1000) 18·30 Літературно-музичний вечір. **Осльо** (1071,4) 20·30 Концерт хору. **Москва** (1481) 18·15, 19·00, 19·30 Концерт. **Кенігсвустергавзен** (1634,9) 18·00 „На кордоні життя". **Париж** (1724,1) 22·30 Концерт.

Пятниця 9. жовтня 1931.

Липськ (259,3) 19·00, 20·00 Концерти. **Моравська Острава** (263,4) 20·25 Приступний концерт. **Брно** (341,7) 18·25 „Торговля в Англії". **Льондон** (356,3) 15·00 Концерт із кіна „Регаль". **Гамбург** (372,2) 17·25 „Культ і вид". 20·00 Гра на флетах. **Букарешт** (394,2) 20·00 Музика звукових фільм. **Сотенс** (403,8) Літературна гутірка. **Берлін** (419) 18·10 Вальтер відчитує твори. 20·30 „Розбишаки" трагедія Шіллера. **Харків** (426) 15·00 Концерт. 20·00 Концерт. **Рим** (441,2) 14·30 Збірний концерт. **Гельсінгфорс** (453,2) 18·15 Спів. 19·00 Збірний концерт. **Лянгенберг** (472,4) 20·00 Хор. **Прага** (486,2) 21·00 Збірний концерт. **Міляно** (19·20) Музична всячина. **Брукселя** (508,5) Валльонські пісні. **Відень** (516,4) 19·30 „Ріжні змагання" розмова з летуном. **Рига** 19·03 Концерт. **Будапешт** (1550,5) 17·30 Циганська музика. **Любляна** (575,8) 18·00 Сальоновий квінтет. **Ленінград** (1000) 16·30 Концерт. **Осльо** (1071,4) 22·05 Збірний концерт. **Калюндборг** (1153,8) Мандоліністи. **Москва** (1481) 12·00, 15·00, 18·15, 19·30 Концерти. **Кенігсвустергаузен** (1634,9) 18·30 „Доля людей у Шекспіра". **Париж** (1724,1) 21·00 Концерт.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Четвер, 8. жовтня 1931.

Львів (380,7) 11·58 Передача часу з Варш. 12·10 Про погоду дня. 12·15 „Про що треба знати". 12·35 Критика концерту. 12·50 Передача з Варшави: збірний концерт. 14·45, 15·40, 16·15, 16·40, 17·35, 19·15, 19·40, 22·10 Грамофонові плити. 15·05 Господарський комунікат. 15·25 Про нові книжки. 15·50 Передача з Варшави програми для дітей. 16·20 Наука французької мови. 17·10 „Вузол двох рік і трьох кордонів". 17·45 „Тайна людського волосся". 18·00 Збірний концерт. 18·50 Всячина. 19·25 Літературна гутірка. 19·45 Пресовий радієвий денник. 20·00 „Духовість звіринного світу". Фейлетон Шпаківського. 20·15 Збірний концерт із Варшави. 21·25 „Магія". 22·40 Оповістки. 23·00 Танкова музика.

Пятниця 9. жовтня 1951.

Львів (380,7) 11·58 Час із Варшави та програма. 12·10 Про погоду дня. 12·15, 15·00, 15·45, 16·15, 17·00, 19·25 Грамофонові плити. 14·45 Для дітвори. 15·05 Господарська оповістка. 15·15 Передача з Варшави: З життя польських співацьких гуртів. 15·35 „Книжка та знання". 16·00 Англійська мова. 16·20 „Чому хлопці бються". 16·40 Куток для недужих. 17·10 „Про вітаміни". 18·50 Всячина. 19·15 Технічне листування. 19·45 Радієвий денник. 20·00 Передача з Варшави: Музична гутірка. 20·15 Передача з Варшави: Збірний концерт, опісля танкова музика до 24·00.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Український театр під адм. пров. І. Волощука.

ДУБЕЦЬКО:
7. X. — Хмара.
8. X. — Ой не ходи Грицю
9. X. — Циганка Аза.

ЯРОСЛАВ: з поворотом ще 2 вистави.
10. X. — Циганка Аза.
11. X. — Наталка Полтавка.

ПЕРЕМИШЛЬ:
12. X. — Хмара.
13. X. — Для щастя (премєра).

Перед виїздом на захід театр доповнить хор і прийме 1 тенора, 1 сопрана і 1 танцера нар. танців. — Оферти прошу слати на руки І. Волощука. Адреса в часописах.

Подяка.

Почуваємося до милого обовязку подякувати тією дорогою ВП. П. д-рові О. Колодницькому з Товмача за надзвичайно дбайливе лікування недужої нашої матірю Оленою Кисілевською в Гринівцях, яка завдяки цій невтомній лікарській опіці та умілим заходам підчас важкої, затяжної недуги прийшла до здоровля.

Родина Кисілевських
631 Гринівці, вересень 1931